
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Київ 2025

УДК 327:321.01(100)“20”

*Рекомендований до публікації Вченою радою
Факультету права та міжнародних відносин Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка (протокол № 11 від 17 грудня 2025 року)*

УДК 327:321.01(100)“20”

Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин:
науковий збірник. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.
Київ: [Електронне видання], 2025. 201 с.

Науковий збірник присвячено сучасним викликам в умовах трансформації системи міжнародних відносин, важливим випробуванням якої стала російсько-українська війна, розпочата у 2014 році окупацією Криму, окремих районів Донецької та Луганської областей України.

В основі збірника – результати досліджень викладачів, науковців, а також наукової молоді – здобувачів вищої освіти першого, другого та третього рівнів, які обговорювалися на Всеукраїнській науковій онлайн-конференції «Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин», що відбулася 17 квітня 2025 р.

Цей науковий збірник адресовано викладачам, вченим, практикам, фахівцям з міжнародних відносин, дипломатам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція збірника не несе відповідальності за зміст матеріалів та може не поділяти думку авторів.

УДК 327:321.01(100)“20”

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	8
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: КЕЙС-СТАДІ	
<i>Яблонський Василь, Крепель Віра</i> УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ 1917-1923 рр. У ЄДИНОМУ РОСІЙСЬКОМУ ПІДРУЧНИКУ З ІСТОРІЇ: МЕТОДОЛОГІЯ ПРОБЛЕМИ	10
<i>Шумельна Валерія</i> ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В РУМУНІЇ У КОНТЕКСТІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	13
<i>Каплун Катерина</i> УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ДІТЕЙ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	17
<i>Kovtun Anastasia, Kushevska Natalia</i> THE EVOLUTION OF THE RUSSIAN FEDERATION'S IMPACT ON EU ENERGY SECURITY	20
<i>Nadeina Daria, Kushevska Natalia</i> THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR'S IMPACT ON CHINA'S WORLDVIEW	24
<i>Дегтерьова Марія</i> МІЖНАРОДНА РЕАКЦІЯ НА ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	27
<i>Симоненко Оксана</i> ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ЗАХОДИ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ (2022-2024 рр.)	30
<i>Карпова Анастасія</i> ЕВОЛЮЦІЯ СТАВЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ФРАНЦІЇ ДО УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	33
<i>Войтенко Дарія</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ЄС ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	36
<i>Павленко Аліна</i> УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ПЕРЕДВИБОРЧИХ ДЕБАТАХ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ США 2024 р.	38
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	
<i>Розумний Максим</i> ЛОГІКА АСИМЕТРИЧНОГО КОНФЛІКТУ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ	43
<i>Маклюк Ольга</i> ПАМ'ЯТЬ/ТРАВМА В УМОВАХ ВІЙНИ: ЖИТТЄВІ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ (УСНО-ІСТОРИЧНИЙ ВИМІР)	47

<i>Караваєв Вадим</i>	51
ДОВГОСТРОКОВІ НАСЛІДКИ ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ ЇЇ НЕОІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ	
<i>Роговий Борис</i>	53
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СТРАТЕГІЧНОЇ СПІВПРАЦІ	
<i>Гуліда Тетяна</i>	57
ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
<i>Мурза Євген</i>	60
НОВІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕОРІЇ ФРОНТИРУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
<i>Гречко Олександра</i>	62
САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОГО ТИСКУ (2014-2024 рр.): ВПЛИВ НА РОСІЙСЬКУ ФЕДЕРАЦІЮ, ВИКЛИКИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ	
 ВИКЛИКИ ДЛЯ КРАЇН ТА РЕГІОНІВ СВІТУ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	
<i>Цветков Олександр</i>	66
«ГЛИБИННА ДЕРЖАВА» В США ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ТРАМПА	
<i>Богданова Тетяна, Кубік В'ячеслав</i>	69
ЗБРОЯ В ТІНІ: ЯК НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ ВПЛИВАЄ НА СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ	
<i>Покотило Юлія</i>	73
ЯДЕРНА ПРОГРАМА ІРАНУ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОТИСТОЯННЯ З ІЗРАЇЛЕМ І САУДІВСЬКОЮ АРАВІЄЮ	
<i>Фалько Альона</i>	75
ЯДЕРНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ: МІЖ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ АРСЕНАЛІВ І КОЛАПСОМ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ	
<i>Абдель Разек Данііл</i>	78
ПОЗИЦІЯ ТУРЕЧЧИНИ ЩОДО СІРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	
<i>Нестеревич Дарія, Мельник Ганна</i>	80
ЧЛЕНСТВО ПОЛЬЩІ В НАТО: БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
<i>Гончарова Євгенія</i>	83
ДОСВІД ПОБУДОВИ ТА СТАЛОСТІ ІЗРАЇЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	
<i>Хименко Анастасія</i>	85
МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВРЕГУЛЮВАННЯ	
<i>Arbuz Arina, Kushevska Natalia</i>	88
REFUGEE ISSUES IN MODERN INTERNATIONAL RELATIONS: CHALLENGES AND SOLUTIONS	

<i>Семенова Лілія, Мельник Ганна</i>	91
«М'ЯКА СИЛА» ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ	

МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

<i>Ціватий Вячеслав</i>	95
ІБЕРОАМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ХХІ СТОЛІТТЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ І СТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТИ	

<i>Гурина Наталія</i>	98
НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	

<i>Книшевицька Лілія</i>	102
КОМУНІКАТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ МІЖНАРОДНИКАМ	

<i>Іващенко Валерія, Пістракевич Олена</i>	105
ВИСВІТЛЕННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ У СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЯХ ЄС	

<i>Грабар Ілля</i>	108
КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	

<i>Волошина Аделія</i>	110
ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА	

<i>Свідлер Дар'я</i>	114
РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ НІМЕЧЧИНИ	

<i>Щипакіна Соф'я</i>	117
ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	

<i>Главацька Таїсія</i>	120
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІ У ХОРВАТІЇ	

<i>Довгань Анна</i>	121
ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАПРОСТОРУ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	

<i>Юрковський Денис</i>	125
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕМІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ОПОРУ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У ПЕРШИЙ РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

<i>Брайчевська Олена, Слюсаренко Ірина</i>	128
ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА НОРВЕГІЇ В РЕГІОНІ САХЕЛЬ	

<i>Брайчевська Олена, Іванова Юлія</i>	132
УКРАЇНА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРН У 2014-2024 рр.	
<i>Логвин Ігор</i>	136
ЕВОЛЮЦІЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА США у XXI ст.	
<i>Веселкова Валерія</i>	138
ДЕРЖАВНІ ВІЗИТИ ЧАРЛЬЗА ІІІ ЯК СКЛАДОВА «М'ЯКОЇ СИЛИ» В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	
<i>Демченко Анна</i>	142
УКРАЇНСЬКО-ДАНСЬКА СПІВПРАЦЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	
<i>Паровая Аліна</i>	144
ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СПІВПРАЦЮ ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	
<i>Musiienko Kyrylo, Kushevska Natalia</i>	148
INTERNATIONAL COOPERATION MECHANISMS IN THE CURRENT CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE IN THE AREA OF SOCIAL PROTECTION OF PEOPLE WITH DISABILITIES	
<i>Бахчиванджи Дар'я</i>	151
СПІВПРАЦЯ АРГЕНТИНИ ТА УКРАЇНИ ПІСЛЯ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ 24 лютого 2022 р.	
 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР	
<i>Tsvietkov Oleksandr</i>	156
COMPARATIVE VIEW OF UKRAINE'S CHALLENGES ON THE PATH TO EU MEMBERSHIP AND THE CORRESPONDING EXPERIENCE OF BULGARIA: CURRENT STAGE	
<i>Губицький Любомир, Мельник Ганна</i>	159
СИРІЙСЬКИЙ НАПРЯМ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США (2014-2025 рр.)	
<i>Бессонова Марина</i>	162
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ТА «ЕМОЦІЙНИЙ ПОВОРІТ» У ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	
<i>Лісовська Мирослава</i>	166
АНТИЗАХІДНА РИТОРИКА В СУЧАСНІЙ ГРУЗІЇ	
<i>Горобець Ігор</i>	169
РЕСПУБЛІКА КОРЕЯ – РЕСПУБЛІКА ПЕРУ: ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	
<i>Шимкевич Катерина</i>	172
СЕРБІЯ ПІД ТИСКОМ США: СКІЛЬКИ КОШТУВАЛА ВИДАЧА СЛОБОДАНА МІЛОШЕВИЧА	
<i>Швець Вікторія</i>	175
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ПІВДЕННОЮ КОРЕЄЮ	

<i>Вербовецька Оксана</i>	178
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ США	
<i>Семенюк Катерина</i>	183
НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» У ЗОВНІШНІХ ВІДНОСИНАХ США	
<i>Азарова Вероніка</i>	185
БАЗОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ІНДІЇ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
<i>Суднік Аліна, Бессонова Марина</i>	189
ПИТАННЯ ІМІГРАЦІЇ НА ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРАХ США у 2020 р.	
<i>Прокоф'єва Анна, Бессонова Марина</i>	195
МІГРАЦІЙНІ ПИТАННЯ У ПЕРЕДВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ Д. ТРАМПА 2016 р.	

world/3956740-pentagon-rozroblae-plani-sodo-vivedenna-vsih-vijsk-ssa-iz-sirii-nbc-news.html (дата звернення: 13.01.2025).

7. США обговорюють виведення військ з Сирії та Іраку. *Military*. 25 січня 2024. URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/ssha-obgovoryuyut-vyvedennya-vijsk-z-syriyi-ta-iraku/> (дата звернення: 13.02.2025).

8. Hagopian A. "Mortality in Iraq Associated with the 2003–2011 War and Occupation: Findings from a National Cluster Sample Survey by the University Collaborative Iraq Mortality Study". *October* 15, 2013. URL: <https://journals.plos.org/plosmedicine/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.1001533> (дата звернення: 16.03.2025).

9. Iraq: Situation of Internally Displaced Persons. URL: <https://casebook.icrc.org/case-study/iraq-situation-internally-displaced-persons> (дата звернення: 19.03.2025).

10. Middle East: Iraqi refugees - interpreting the statistics. News and Press Release. TNH. 28 Dec 2010. URL: <https://reliefweb.int/report/iraq/middle-east-iraqi-refugees-interpreting-statistics> (дата звернення: 17.03.2025).

11. Olay M. DOD Announces 2,000 Troops in Syria, Department Prepared for Government Shutdown. *DOD News*. Dec. 19, 2024. URL: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/4013726/dod-announces-2000-troops-in-syria-department-prepared-for-government-shutdown/> (дата звернення: 19.01.2025).

УДК 327.01:159.942]:327.5(477:470)

Бессонова Марина

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

m.bessonova@kubg.edu.ua

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ТА «ЕМОЦІЙНИЙ ПОВОРОТ» У ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У публікації окреслено такий вимір сучасних досліджень у теорії міжнародних відносин як «емоційний поворот», який надає можливість вивчати російсько-українську війну поза рамками традиційних підходів. Обговорення ролі емоцій у міжнародних відносинах можна назвати відносно новими дебатами та ключовим зрушенням у теорії міжнародних відносин, який умовно називають «емоційним поворотом». «Поворот» пов'язаний з тим, що відбулася докорінна зміна статусу емоцій: від маргіналізованого та ірраціонального явища у міжнародних відносинах до фундаментальної складової міжнародної політики. Роздуми про емоції в міжнародній взаємодії можуть дати розуміння всіх видів міжнародної поведінки. Вже наявні не тільки окремі напрацювання авторів, що з міждисциплінарних позицій досліджують емоцій у міжнародних відносинах, а й започатковані дискусії з низки теоретичних питань, що вказує на те що «емоційний поворот» став помітним етапом у розвитку теорії міжнародних відносин.

Ключові слова: теорія міжнародних відносин, російсько-українська війна, емоційний поворот.

Російсько-українська війна вже вплинула на практику сучасних міждержавних взаємин, внутрішньої та зовнішньої політики багатьох країн світу, систему колективної безпеки, економіку, екологію, технології тощо. Значний вплив вона спричинила і на теорію міжнародних відносин: сферу наукових та прикладних досліджень, покликаних аналізувати, пояснювати та прогнозувати взаємини між сучасними міжнародними акторами. Крім того, російська агресія проти України (і не тільки), вже має своїм наслідком формування нових колективних травм, а також тектонічні зсуви у психоемоційній царині як на колективному, так і на індивідуальному рівнях. У цьому контексті слід очікувати що дискусії з приводу так званого «емоційного повороту» у теорії міжнародних відносин активізуються, оскільки практичні кейси емоційної складової російсько-української війни, її впливу не тільки на Україну та країну-агресора, а й на союзників України та тих, хто співчуває росії, потребуватимуть детального вивчення та обговорення.

Обговорення ролі емоцій у міжнародних відносинах однозначно можна назвати відносно новими дебатами та ключовим зрушенням у теорії міжнародних відносин, який умовно називають «емоційним поворотом». Опосередковано емоції як складова міжнародних відносин присутні у класичних теоріях (так, Моргентау стверджував, що саме страх штовхає національні держави на війну, тож особисті страхи перетворювалися на тривогу за націю), втім, вони не розглядалися як окремий об'єкт наукового аналізу. У 1970-х рр. емоції розглядалися в рамках політичної психології. Вважається, що своєрідний прорив у дослідженні емоцій у контексті міжнародних відносин відбувся наприкінці 1980-х – на початку 2000-х років, коли феміністичні дослідники кинули виклик бінарності «розум–емоція», і на основі досягнень нейронауки було доведено, що емоції є невід'ємною частиною раціонального прийняття рішень і формування ідентичності [2].

Це призвело до нового розуміння міжнародних акторів як емоційних акторів. З початку XXI століття регулярно виходять книги та журнальні статті, що досліджують роль та вплив емоційних станів у формуванні зовнішньої політики та міжнародній взаємодії [3]. Інтелектуальне коріння досліджень емоцій у міжнародних відносинах випливає з різних дисциплін, зокрема психології, нейронауки, соціології, історії та культурології [1, с. 5].

Німецький професор Саймон Кошут виокремлює дві основні дослідницькі тенденції: психологічну та соціологічну. Так, на його думку, психологічний підхід полягає у тому, що емоції розглядаються як індивідуальні атрибути («зсередини назовні»), що впливають на сприйняття та поведінку [2]. Тож, у дослідженнях міжнародних відносин фокус робиться на ролі емоцій у політичному прийнятті рішень, дипломатії (наприклад, довіра), зовнішній політиці та безпеці. Цей підхід іноді називають «психологічним конструктивізмом». Інший, соціологічний (або культурний) підхід розглядає емоції як колективні продукти («ззовні всередину»), вбудовані в соціальні структури та практики [2]. Дослідження у такому вимірі зосереджені на тому, як емоції формують глобальні ідентичності, беруть участь у ритуалах, символічних виступах (наприклад, наративи безпеки та практики сек'юритизації).

Українська професорка Марія Августюк виокремлює два основні напрями вивчення емоцій у міжнародних відносинах: перший, це дослідження взаємозв'язку між індивідуальними та колективними емоціями; та другий, дослідження емоцій у зв'язку з динамікою й структурою владних інституцій [1, с. 9]. Авторка також приділяє окрему увагу концепції «повсякденна політика емоцій», яка дає змогу досліджувати,

які емоції сприймають як (не)правомірні чи (не)бажані, хто може їх виражати, та як вони поширюються. У цьому контексті, М. Августюк, зазначає, що диференціюють політику емоційного обов'язку (прагнення нав'язати відчуття певних емоцій), політику емоційного права (прагнення отримати свободу відчувати чи не відчувати емоції) та політику емоційного захисту (визначення того, чиї емоції заслуговують на пріоритет) [1, с. 10-11]. Ці нові підходи дозволяють по-іншому інтерпретувати самий початок та перші тижні російського повномасштабного вторгнення, реакцію європейських країн та світу у цілому. Так, емоційний вислів «руський корабль іди на ...», що стала символом спротиву українських військових, які обороняли острів Зміїний, швидко набула популярності по всьому світу і стала символом опору російській агресії, перетворилася на мем; цю історію підхопили світові медіа, цей вислів лунав на мітингах та навіть в окремих парламентах Європи. Тож висловлена таким чином емоція стала рушійною силою солідарності інших народів з українцями.

У дослідженнях, які можна розглядати у контексті «емоційного повороту» у теорії міжнародних відносин, також розрізняють «політичні емоції» (емоційні реакції, що формують політичні процеси, як-от страх, гнів, гордість) та «емоційну політику» (стратегічне культивування, маніпулювання й імітація емоцій для політичних цілей, наприклад, через дискурс).

Попри наявні напрацювання, «емоційний поворот» у теорії міжнародних відносин має проблеми визначення та концептуалізації емоцій. Так, С. Кошут виокремлює три групи ключових дебатів, які можна стисло позначити як «емоція і пізнання», «спонтанність чи стратегічність» та «природа чи культура» [2]. Крім того, жваві дискусії відбуваються щодо «емоції та афекту», а також навколо методологічних викликів, що виникають при дослідженні емоцій, особливо колективних, у міжнародних відносинах.

Однією з основних проблем залишається теоретизування колективних емоцій, оскільки теорія міжнародних відносин зосереджується на колективних суб'єктах (державих, організаціях). На думку С. Кошута, концептуалізація колективних емоцій є ключовою у сучасних дебатах у теорії міжнародних відносин. Так, він зазначає, що колективізація емоцій відбувається трьома основними шляхами: (1) емоційна передача/зараження (стихийний процес «знизу-вгору», коли емоції швидко поширюються серед великих груп: наприклад, протести, вірусність у соціальних мережах); (2) спільна групова приналежність (колективні емоції виникають із спільної ідентичності та інтересів: наприклад, колективний страх перед зовнішньою загрозою); (3) емоційне управління (процес «згори-вниз», коли емоції інституціоналізуються та регулюються соціальними очікуваннями чи нормами, які диктують, що група повинна відчувати) [2].

Американський дослідник Брент Е. Сеслі зазначає, що соціальна психологія надає теорію міжгрупових емоцій як готову основу для осмислення емоцій. Ця теорія базується на теорії соціальної ідентичності та інших аналізах колективних ідентичностей і поведінки, та пропонує чотириетапний процес, який допомагає зрозуміти, як емоції стають атрибутами групового рівня. Так, на першому етапі індивіди починають ідентифікувати себе як частину групи. Другий етап включає оцінку певної ситуації, коли особи, які ідентифікують себе як групу, розглядають події у світлі того, як вони впливають на групу. На третьому етапі відбувається генерація міжгрупових емоцій. І на четвертому етапі здійснюється перетворення цих емоційних реакцій на тенденції до дії або групову поведінку [3].

Застосування таких підходів для аналізу сфери зовнішньої політики та міжнародних відносин дозволяє зосередитися на особах, які приймають рішення, оскільки вони відображають та формують емоції групи. У випадку держав це означає, що дослідник повинен враховувати щонайменше три речі: (1) опитування громадської думки та інші дані, які можуть розповісти про почуття громадськості; (2) авторитетних лідерів, які роблять заяви, що відтворюють та повторюють ці емоційні реакції; (3) конкретну зовнішню політику, проведену цими лідерами, яку потім можна розуміти як каналізацію конкретних національних емоційних реакцій [3]. Саме у такому контексті варто провести дослідження багатьох кейсів комунікації політиків світового та національного рівнів під час російсько-української війни, аби отримати нові інтерпретації сучасного стану міжнародних відносин.

Тож, наявність міждисциплінарних підходів до аналізу емоцій у міжнародних відносинах вказує на те, що відбулася докорінна зміна статусу емоцій: від маргіналізованого та ірраціонального явища до фундаментальної складової міжнародної політики. Роздуми про емоції в міжнародній взаємодії можуть дати розуміння всіх видів міжнародної поведінки. Соціальний, колективний і політичний характер емоцій має вагоме значення для міжнародної та глобальної політики та її вивчення. Крім суто теоретичних дискусій, які тривають у цій новій галузі вивчення міжнародних відносин, дослідники виокремлюють низку перспективних напрямів подальших досліджень. Так, Б. Сеслі вважає, що варто бути ретельними в розробці теорій і моделей, а також обережно відстежувати емпіричні докази. М. Августюк пропонує трирівневий підхід, що передбачає: пояснення схильності суспільств до взаємодії через систему цінностей, норм та емоцій; роз'яснення специфіки міждержавних і внутрішньодержавних відносин; вивчення зв'язку часу, пам'яті, емоцій та почуттів на міжнародній арені. С. Кошут закликає поєднувати дослідження емоцій у міжнародних відносинах з історичним підходом, який має дозволити виявити історичну еволюцію колективних емоцій тощо. Всі ці підходи рано чи пізно будуть застосовані при аналізі нинішньої російсько-української війни, що дозволить розкрити агресивні дії росії та спротив українців саме з позицій емоцій, а «емоційний поворот» у теорії міжнародних відносин ствердиться як один із закономірних етапів розвитку науки.

Список використаних джерел та літератури

1. Августюк М. Роль емоцій у міжнародних відносинах. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2025. № 1(21), С. 5-17. <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2025-01-5-17> (дата звернення: 13.04.2025).
2. Koschut, S. Emotions and International Relations. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. 2022, April 20. URL: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-693> (дата звернення: 29.03.2025).
3. Sasley B. Emotions in international relations. E-International Relations. 2013, June 12. URL: <https://www.e-ir.info/2013/06/12/emotions-in-international-relations/> (дата звернення: 19.01.2025).

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

Науковий збірник

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Технічна редакція: Бессонова М.М.
Відповідальний за випуск Слюсаренко І.Ю.